

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Л.В. Ярець, Г.Є. Гонташ

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

ПОСІБНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

6 клас

- Календарно-тематичне планування
- Матеріали до уроків
- Уроки позакласного читання
- Контрольні роботи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

Серію «Бібліотека вчителя» засновано в 2007 році

Рецензенти:

Николин М.М. — кандидат педагогічних наук, вчитель-методист
Клименко М.В. — вчитель вищої категорії, вчитель-методист

Схвалено Науково-методичною радою при Тернопільському
комунальному методичному центрі науково-освітніх інновацій та моніторингу
Протокол №1 від 22 серпня 2014 року

Ярець Л.В.

Я72 Світова література : посібник для вчителя : 6 клас /
Л.В. Ярець, Г.Є. Гонтак. — Тернопіль : Навчальна книга —
Богдан, 2014. — 152 с. — (Серія «Бібліотека вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-1638-4

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування
уроків світової літератури для 6 класу, складене відповідно до нової про-
грами для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, розробленої
на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої
освіти авторським колективом під керівництвом О.М. Ніколенко.

На допомогу вчителю пропонуються різноманітні дидактичні
матеріали до кожної теми, до уроків позакласного читання, які
сприятимуть реалізації змістових ліній літературної освіти: емоцій-
но-ціннісної, літературознавчої, культурологічної, компаративної.
Крім того, подаються завдання для контрольного оцінювання.

Для учителів світової літератури, студентів філологічних фа-
культетів.

УДК 82:371.32
ББК 74.268.3

*Охороняється законом про авторське право. Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-1638-4

© Навчальна книга – Богдан, 2014

Навчальне видання

Серія «Бібліотека вчителя»

ЯРЕЦЬ Людмила Василівна, ГОНТАШ Галина Євгенівна

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

Посібник для вчителя

6 клас

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ольга Радчук*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Технічний редактор *Оксана Чучук*
Комп'ютерна верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 03.09.2014. Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 17,67. Умовн. фарбо-відб. 17,67.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com; www.bohdan-books.com

ОБОВ'ЯЗКОВА КІЛЬКІСТЬ ВИДІВ КОНТРОЛЮ

5-9 класи

Класи	5		6		7		8		9	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри										
Контрольні роботи у формі:	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
– контрольного класного твору;	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
– виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання (ПЧ)	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

* У 8-9 класах з поглибленим вивченням світової літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд учителя визначається кількість і види контрольних робіт).

10-11 класи

Класи	10		11		10		11		10		11	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри												
	РІВЕНЬ СТАНДАРТУ				АКАДЕМІЧНИЙ РІВЕНЬ				ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
Контрольні роботи у формі:	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	4
– контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
– виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п	3 1у+2п	3 2у+1п	3 1у+2п	3 2у+1п
Уроки позакласного читання (ПЧ)	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

* У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого — писемного. Умовне позначення у таблиці — (у + п).

Звертаємо увагу на те, що **домашній контрольний твір не є обов'язковою формою контролю** зі світової літератури. Враховуючи розвиток інформаційних технологій і рівень володіння ними сучасними учнями, написання домашнього контрольного твору, який потім має перевірити учитель, перетворюється на формальність і не дає змоги об'єктивно визначити знання учнів з певної теми.

Якщо такий вид контролю навчальних досягнень учнів, як домашній контрольний твір, залишений учителем, необхідно обрати таку форму творчої роботи (наприклад, створення *фанфіків* тощо), щоб учні самостійно виконували творче домашнє завдання.

Можливі види контрольних робіт:

- *тест;*
- *відповіді на запитання;*
- *контрольний літературний диктант;*
- *анкета головного героя;*
- *комбінована контрольна робота;*
- *письмові контрольні твори.*

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення;

- складання оповідання (казки) за прислів'ям;
- добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
- введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
- усний переказ оповідання, епізоду твору;
- твір-характеристика персонажа;
- написання асоціативного етюд, викликаного певним художнім образом;
- написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;
- твір-опис за картиною;
- складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
- підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) — індивідуального чи колективного — з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;
- складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;
- написання реферату;
- ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору;
- написання листа авторові улюбленої книжки;
- інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ЗІ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учні відтворюють матеріал на елементарному рівні, називаючи окремий літературний факт або явище.
	2	Учні розуміють навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворюють якийсь фрагмент окремим реченням.
	3	Учні сприймають навчальний матеріал, дають відповідь у формі зв'язного висловлювання (з допомогою вчителя).
Середній	4	Учні володіють літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворюють незначну його частину, дають визначення літературного явища без посилання на текст.
	5	Учні володіють матеріалом та окремими навичками аналізу літературного твору, з допомогою вчителя відтворюють матеріал і наводять приклади з тексту.
	6	Учні володіють матеріалом, відтворюють значну його частину, з допомогою вчителя знаходять потрібні приклади у тексті літературного твору.
Достатній	7	Учні володіють матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводять окремі власні приклади на підтвердження певних суджень.
	8	Учні володіють матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні цілісно-комплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом учителя виправляють допущені помилки й добирають аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
	9	Учні володіють матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу художнього твору, систематизують та узагальнюють набуті знання, самостійно виправляють допущені помилки, добирають переконливі аргументи на підтвердження власного судження.
Високий	10	Учні володіють матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу літературного твору, виявляють початкові творчі здібності, самостійно оцінюють окремі нові літературні явища, знаходять і виправляють допущені помилки, працюють з різними джерелами інформації, систематизують та творчо використовують дібраний матеріал.
	11	Учні на високому рівні володіють матеріалом, уміннями й навичками аналізу художнього твору, висловлюють свої думки, самостійно оцінюють різноманітні явища культурного життя, виявляючи власну позицію щодо них.
	12	Учні вільно володіють матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляють особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до використання набутих знань та вмінь у нестандартних ситуаціях, схильність до літературної творчості.

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ ТВОРІВ

Рівень	Бали	Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
Початковий	1	Побудованому учнем (ученицею) тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи.	15-16 і більше	9-10
	2	Побудоване учнем (ученицею) висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребують збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення.	13-14	
	3	Учневі (учениці) слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребують збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлювання.	11-12	
Середній	4	Висловлювання учня (учениці) за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватися авторська лексика.	9-10	7-8
	5	За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути виражена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення має бути різноманітнішим.	7-8	
	6	За обсягом висловлювання учня (учениці) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але учневі (учениці) ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції.	5-6	
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку.	4	5-6
	8	Учень (учениця) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлювання, загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи.	3	
	9	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати власну позицію й належно її аргументувати.	1+1 (негруба)	
Високий	10	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.	1	3
	11	Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Учень (учениця) самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю.	—	1

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів зі світової літератури є *поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація*.

Поточне оцінювання — це процес встановлення рівня навчальних досягнень учнів щодо оволодіння змістом предмета, уміннями й навичками відповідно до вимог навчальної програми. Формами поточного оцінювання є виконання учнями різних видів усних і письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах тощо.

Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за роботу учень міг одержати від 1 бала (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганну відповідь або виконану роботу).

Календарно-тематичне планування уроків

I СЕМЕСТР

№	Дата	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Теорія літератури	Література і культура	Україна і світ	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	2	3					8
1.		1	Вступ. Література як вид мистецтва. Художній образ.	<i>Художній образ, початкові поняття про традиційний образ, вічний образ.</i>	<i>Специфічні ознаки різних видів мистецтва. Вічні образи в літературі й мистецтві.</i>	<i>Традиційні образи українського і зарубіжного фольклору.</i>	Учень (учениця): <i>виявляє ознаки різних видів мистецтва, встановлює своєрідність літератури в системі видів мистецтва, її характерні риси; дає визначення поняття «художній образ», знає його різновиди — «традиційний образ», «вічний образ»; наводить 2-3 приклади традиційних і вічних образів (з фольклору, прочитаних літературних творів, знайомих видів мистецтва); виявляє специфіку зображення одного й того самого образу в літературі та інших видах мистецтва; розповідає про свої улюблені твори літератури й мистецтва, виявляє їх специфічні риси; розкриває значення мистецтва (в тому числі художньої літератури) для становлення особистості, життя людства.</i>
2.		1	МІФИ НАРОДІВ СВІТУ Поняття про міф. Основні тематичні групи міфів (про створення і будову світу, про героїв, календарні та ін.). Відображення єдності людини й природи в міфах різних народів. Популярні міфологічні образи, сюжети, мотиви різних народів.	<i>Міф, мотив. Поглиблення поняття про образ (міфологічний образ).</i>	<i>Втілення міфів в мистецтві в мистецтві (живопис, музика, кіно, театр, мультиплікація та ін.).</i>	<i>Давні міфологічні уявлення українців (про створення світу, про природу, про добрі й злі сили).</i>	Учень (учениця): <i>визначає причини появи міфів, особливості міфологічного світосприйняття; дає визначення поняття «міф», відрізняє його від казки; називає тематичні групи міфів, наводить приклади сюжетів і образів, що належать до певних груп міфів; розуміє (на елементарному рівні) поняття «мотив», співвідносить його із поняттям «тема» (як часткове і ціле; мотив — реалізація теми); називає провідні міфологічні теми (творення світу, діяння героїв та ін.) й мотиви (соня, ночі, випробування та ін.), що виявляються у міфах різних народів.</i>
3.		1	Греські міфи. Міф про Прометея.				Учень (учениця): <i>переказує міф, розкриває його загальнолюдський зміст; розкриває специфіку втілення міфу у знайомих творах мистецтва (живопис, музика, театр, кіно, мультиплікація тощо).</i>
4.		1	Греські міфи. Міф про Прометея.		<i>Збірка мультфільмів (1969-1986). Міф про Прометея.</i>	<i>Т. Шевченко «Кавказ», А. Малишко «Прометей».</i>	Учень (учениця): <i>характеризує міфологічний образ Прометея; виявляє актуальний зміст образу.</i>
5.		1	Розвиток мовлення. Складання анкети міфологічного героя.	<i>Поняття про анкету.</i>			Учень (учениця): <i>демонструє знання тексту твору; виявляє вміння виділяти головне в характеристичні міфологічного героя; демонструє рівень писемного мовлення.</i>
6.		1	Греські міфи. Дедал та Ікар.				Учень (учениця): <i>переказує міф, розкриває його загальнолюдський зміст; характеризує популярні міфологічні образи, показує втілення в них народних уявлень про світ, виявляє актуальний зміст міфологічних образів.</i>

1	2	3	4	5	6	7	8
7.		1	Індійські міфи. Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (2-3 за вибором учителя).				Учень (учениця): <i>переказує міфи, розкриває їх загальнолюдський зміст; характеризує популярні міфологічні образи, показує втілення в них народних уявлень про світ, виявляє актуальний зміст міфологічних образів; виявляє схожість давніх міфологічних уявлень українців та індійської міфології.</i>
8.		1	Єгипетські міфи. Ра та Апол. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1-2 за вибором учителя).				Учень (учениця): <i>переказує міфи, розкриває їх загальнолюдський зміст; характеризує популярні міфологічні образи, показує втілення в них народних уявлень про світ, виявляє актуальний зміст міфологічних образів; виявляє схожість давніх міфологічних уявлень українців і міфології інших народів.</i>
9.		1	Позакласне читання. Грецькі міфи.				Учень (учениця): <i>розповідає про свої улюблені міфи, міфологічних героїв, висловлює власне ставлення до них.</i>
10		1	МУДРІСТЬ БАЙКИ Байка як літературний жанр, її характерні ознаки, особливості художньої будови, повчальний зміст.	<i>Байка. Поглиблення понять про алегорію, образ (алегоричний образ).</i>			Учень (учениця): <i>дає визначення жанру «байки», називає її характерні ознаки, підтверджує прикладами з прочитаних творів; розкриває специфіку художньої структури байки; пояснює мораль байок, визначає місце її розташування в прочитаних творах.</i>
11		1	Езоп. «Лисиця і виноград», «Вовк і Ягня», «Крук і Лисиця», «Мурашки й Цикада» (2-3 за вибором учителя). Поєднання конкретного і загального в байках Езопа. Втілення людських якостей (працелюбність, розум, хитрість, дурість, жорстокість, лінощі та ін.) в алегоричних образах. Мораль байок Езопа.	<i>Езопова мова.</i>	<i>Втілення сюжетів і образів байок Езопа у мистецтві.</i>	<i>Поетичне переосмислення традиційних сюжетів і образів Езопа в українських байках.</i>	Учень (учениця): <i>розуміє поняття «езопова мова», демонструє на конкретних прикладах особливості езопової мови; характеризує алегоричні образи байок, виявляє в них прихований зміст; називає українські байки, в яких знайшли відображення сюжети й образи байок Езопа; розкриває специфіку художнього втілення сюжетів і образів байок Езопа у світовому мистецтві (на прикладі окремих творів образотворчого мистецтва, мультиплікації та ін.).</i>
12		1	Іван Андрійович Крилов (1769-1844). «Квартет», «Бабка й Муравель», «Вовк і Ягня» (1-2 за вибором учителя). Моральні проблеми в байках І.А. Крилова. Яскравість алегоричних образів.		<i>Втілення сюжетів і образів І.А. Крилова у мистецтві.</i>		Учень (учениця): <i>зіставляє байки Езопа («Мурашки й Цикада», «Вовк і Ягня») та І.А. Крилова («Бабка й Муравель», «Вовк і Ягня»), виявляє в них схожість і відмінності; розкриває специфіку художнього втілення сюжетів і образів байок І.А. Крилова у світовому мистецтві (на прикладі окремих творів образотворчого мистецтва, мультиплікації та ін.).</i>
13		1	Контрольна робота (тестові завдання). Міфи народів світу. Мудрість байки.				Учень (учениця): <i>демонструє рівень знань, умінь і навичок з теми.</i>
			Тематичне оцінювання.				

1	2	3	4	5	6	7	8
14		1	ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА Жуль Верн. «П'ятнадцятирічний капітан».	Поглиблення поняття про роман (пригодницький роман).	Висловлювання українських митців про творчість Ж. Верна.	Художній фільм «П'ятнадцятирічний капітан» (1945 р.), реж. В. Журавльов).	Учень (учениця): <i>переказує (стисло) основні події роману «П'ятнадцятирічний капітан» Ж. Верна.</i>
15		1	Тема духовного випробування людини в романі Ж. Верна.				Учень (учениця): <i>розкриває основні теми і проблеми роману Ж. Верна.</i>
16		1	Образ Діка Сенда, моральні якості героя, його мужність і людяність.				Учень (учениця): <i>характеризує образ Діка Сенда, порівнює його з іншими персонажами, визначає етапи духовного зростання героя, зміни в його внутрішньому світі, у сприйнятті людей і життя.</i>
17		1	Дік Сент і його друзі.				Учень (учениця): <i>порівнює образ Діка Сенда з іншими персонажами.</i>
18		1	Дік Сент і Негору.				Учень (учениця): <i>порівнює образ Діка Сенда з Негору.</i>
19		1	Проблема рабства в романі.				Учень (учениця): <i>висловлює свої думки щодо проблеми рабства в романі.</i>
20		1	Описи природи.				Учень (учениця): <i>визначає роль описів природи у творі Ж. Верна.</i>
21		1	Контрольний твір.				Учень (учениця): <i>демонструє рівень умінь і навичок писемного зв'язного мовлення, висловлює власну думку щодо прочитаного.</i>
22		1	Позакласне читання. Даніель Дефо. «Робінзон Крузо».	Поняття про робінзонаду.			Учень (учениця): <i>знає текст твору, розкриває ідейно-художній зміст, актуальність твору, висловлює власне ставлення до проблем, порушених у творі.</i>
23			Тематичне оцінювання.				
24		2	Чарльз Діккенс (1812-1870). «Різдвяна пісня у прозі». Історія написання. Полорож Скруджа у часі й просторі.		Висловлювання українських митців про творчість Ч. Діккенса.	Музей Ч. Діккенса у Велико-британії (Лондон).	Учень (учениця): <i>визначає ключові моменти сюжету повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня у прозі».</i>

1	2	3	4	5	6	7	8
25		1	Динаміка образу Скруджа, причини його духовного переродження.				Учень (учениця): <i>просліджує динаміку образу Скруджа, знаходить у тексті відповідні цитати; висловлює власне ставлення до Скруджа (до зміни героя і після його внутрішньої зміни).</i>
26		1	Сюжет і композиція повісті.	Композиція.			Учень (учениця): <i>визначає особливості композиції твору.</i>
27		1	Значення образу Різдва у творі. Елементи фольклору (казки, пісні).	Казка, пісня.	Впілнення сюжетів і мотивів прочитаного твору у мистецтві.		Учень (учениця): <i>знаходить елементи фольклору в повісті Ч. Дікенса, виявляє їх роль у тексті.</i>
28		1	Розвиток мовлення. Урок-дискусія.				Учень (учениця): <i>розвиває вміння вести дискусію, висловлювати власні думки щодо прочитаного.</i>
29			Микола Васильович Гоголь (1809-1852). «Ніч перед Різдвом». Народні традиції і звичай у творі. Роль фантастики в повісті. Елементи фольклору (традиційні образи — вільма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; елементи казки).	Поглиблення понять про роман (тригодинський роман), повість.	Висловлювання українських митців про М.В. Гоголя.	М.В. Гоголь і Україна, музеї М.В. Гоголя в Україні (Полтавщина).	Учень (учениця): <i>розповідає про зв'язки М.В. Гоголя з Україною (окремі факти біографії), знає про музеї М.В. Гоголя в Україні (Гоголеве, Великі Сорочинці); виявляє національні традиції й звичаї, що знайшли відображення у повісті М.В. Гоголя «Ніч перед Різдвом», елементи українського фольклору у творі (традиційні образи, символи, елементи казки та ін.)</i>
30		1	Тема кохання. Образи Оксани і Вакули.		Мультфільм «Ніч перед Різдвом» (1951 р.) В. та З. Брумберг.		Учень (учениця): <i>характеризує образи Оксани й Вакули; інтерпретує окремі епізоди повісті М.В. Гоголя; висловлює власні враження, емоції, почуття, роздуми від прочитаного твору; визначає особливості композиції твору.</i>
31		1	Контрольна робота (комбінована). Пригоди і фантастика.				Учень (учениця): <i>демонструє рівень знань, умінь і навичок з теми.</i>
32		1	Підсумковий урок.				Учень (учениця): <i>висловлює власні враження, емоції, почуття, роздуми від прочитаних творів; називає 1-2 твори мистецтва за мотивами прочитаних творів, висловлює враження від них.</i>
			Тематичне оцінювання.				

II СЕМЕСТР

№	Дата	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Теорія літератури	Література і культура	Україна і світ	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	2	3	4	5	6	7	8
33. 34.		2	ЛЮДСЬКІ СТОСУНКИ Антон Павлович Чехов (1860-1904). «Хамелеон», «Говстий і тонкий». Викриття пристосування, підлабузництва в оповіданнях А.П. Чехова. Діалог як основа на форма розкриття сюжету. Майстерність письменника у змалюванні персонажів. Роль художньої деталі. Підтекст. Символічність назви твору.	Гумор, іронія, художня деталь.	Літературні музеї А.П. Чехова (Ялта).	А.П. Чехов і Україна.	Учень (учениця): визначає актуальні проблеми у прочитаних творах, <i>висловлює</i> своє ставлення до порушених питань, <i>розкриває</i> їх актуальність; виявляє особливості сюжету і композиції творів, <i>визначає</i> кульмінаційні моменти; <i>характеризує</i> персонажів у їх ставленні до світу, людей; <i>пояснює</i> вчинки персонажів, мотиви їхньої поведінки; <i>пояснює</i> символічний зміст назв творів; <i>дає визначення</i> поняття «художня деталь», знаходить художні деталі та встановлює їх роль у тексті (змалювання персонажів, розкриття їх внутрішнього стану, увиразнення авторської ідеї та ін.); <i>дає визначення</i> поняття «гумор», «іронія», <i>розуміє</i> схожість і різницю між ними, <i>виявляє</i> гумор та іронію в текстах, значення для розкриття образів персонажів, авторської позиції; <i>вирізняє</i> в окремих епізодах підтекст, <i>визначає</i> прихований зміст висловлювання, обгрунтовує свою думку; <i>знає</i> про окремі факти життєвої і творчої біографії митця, про літературні музеї письменника; <i>порівнює</i> образи (чеховських персонажів), <i>знаходить</i> спільні й відмінні риси між ними.
35.		1	Джек Лондон (1876-1916). «Жага до життя». Проблеми життя і смерті, дружби й зрадиництва у творі. Характеристика героїв твору.				Учень (учениця): <i>знає</i> про окремі факти життєвої і творчої біографії митця; <i>визначає</i> актуальні проблеми у творі, <i>висловлює</i> своє ставлення до порушених питань, <i>розкриває</i> їх актуальність; <i>пояснює</i> вчинки персонажів, мотиви їхньої поведінки.
36.		1	Описи природи та їх роль у тексті. Значення назви оповідання.	Пейзаж.			Учень (учениця): <i>характеризує</i> персонажів у їх ставленні до світу, природи, людей; <i>розкриває</i> внутрішні порухи, поривання, мрії й прагнення персонажів; <i>пояснює</i> символічний зміст назви твору.
37. 38.		2	Володимир Галактіонович Короленко (1853-1921). «Сліпий музикант». Короленко і Україна. Пошук головним героєм (Петро Попельський) свого місця у світі. Тема мистецтва. (або Гаррієт Бічер-Стоу (1811-1896). «Хатина дядька Тома». Проблема рабства і ставлення до людей різних рас і національностей у творі.)		Художній фільм «Сліпий музикант» (1960), реж. Т. Лукашевич.	Літературні музеї В.Г. Короленка (Полтава) в Україні.	Учень (учениця): <i>знає</i> про окремі факти життєвої і творчої біографії письменника, про літературні музеї письменника; <i>виявляє</i> особливості сюжету і композиції творів, визначає кульмінаційні моменти; <i>характеризує</i> персонажів у їх ставленні до світу, природи, людей, мистецтва.

1	2	3	4	5	6	7	8
39.		1	Петро Попельський і Евеліна. (або Образи дядька Тома, Еллізи, Джорджа Гарріса, Джорджа Шелбі, Евангеліни (Еви).)				Учень (учениця): <i>розкриває</i> внутрішні порухи, поривання, мрії й прагнення персонажів; <i>пояснює</i> вчинки персонажів, мотиви їхньої поведінки.
40. 41.		2	Образ Максима Яценка, твердість його переконань, увага і повага до інших. Українська природа, народні образи й традиції в повісті. (або Ідеї доброти, поваги до людини, мужності, толерантності. Викриття жорстокості й расової неприязні в романі «Хатина дядька Тома».)				Учень (учениця): <i>характеризує</i> образ Максима Яценка; <i>знаходить</i> елементи народних традицій в повісті; <i>зіставляє</i> літературний твір з його екранізацією, ілюстраціями.
42.		1	Контрольний твір-роздум.				Учень (учениця): <i>демонструє</i> вміння і навички зв'язного мовлення у процесі написання твору на літературну тему.
43.		1	Тематичне оцінювання. Антуан де Сент-Екзюпері (1900-1944). «Маленький принц».	Підтекст, притча.	Музей А. де Сент-Екзюпері в різних країнах (Франція, Японія та ін.).		Учень (учениця): знає про окремі факти життєвої і творчої біографії письменника, про літературні музеї; <i>визначає</i> актуальні проблеми у прочитаних творах, <i>висловлює</i> своє ставлення до порушених питань, <i>розкриває</i> їх актуальність.
44. 45.		2	Людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц».		Мультифільм «Маленький принц» (1974 р.) У. Вінтона.		Учень (учениця): <i>виявляє</i> особливості сюжету і композиції твору, <i>визначає</i> кульмінаційні моменти; <i>пояснює</i> вчинки персонажів, мотиви їхньої поведінки; <i>розкриває</i> внутрішні порухи, поривання, мрії й прагнення персонажів; <i>пояснює</i> символічний зміст назви твору.
46.		1	Філософський зміст твору.				Учень (учениця): <i>вирізняє</i> в окремих епізодах підтекст, <i>визначає</i> прихований зміст висловлювання, <i>обґрунтовує</i> свою думку.
47.		1	Художні образи.		Втілення сюжету твору у мистецтві.		Учень (учениця): <i>характеризує</i> персонажів у їх ставленні до світу, природи, людей, мистецтва.
48		1	Розвиток мовлення. Усний твір-роздум.				Учень (учениця): <i>демонструє</i> вміння і навички зв'язного мовлення у процесі складання твору на літературну тему.

1	2	3	4	5	6	7	8
		1	Позакласне читання. О. Генрі. «Вождь червоношкірих» та інші оповідання.				Учень (учениця): <i>розповідає про основні події сюжетів творів, виокремлює в них кульмінаційні моменти; висловлює і пояснює свою точку зору щодо вчинків персонажів, їхніх стосунків.</i>
49.		1	Контрольна робота (тестові завдання). Тематичне оцінювання.				Учень (учениця): <i>демонструє рівень знань, умінь і навичок з теми.</i>
50.		1	ПОЕТИЧНЕ БАЧЕННЯ СВІТУ Мацуо Басьо (1644-1694). Хайку. Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми і широта художнього змісту хайку.	<i>Хайку, ліричний герой.</i>			Учень (учениця): <i>виразно читає твори поета в українських перекладах; дає визначення жанру хайку, знає його характерні ознаки.</i>
51.		1	Зображення станів природи в ліриці М. Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст.	<i>Поглиблення поняття про пейзаж.</i>			Учень (учениця): <i>висловлює враження від прочитаного, а також емоції й почуття, що виникли від зустрічі з поезією; знаходить у поетичних текстах художні деталі, виявляє їх роль у розкритті картин природи.</i>
52.			Роберт Бернс (1759-1796). «Моє серце в верховині...». Ідея любові до батьківщини у вірші Р. Бернса. Антитеза (рідний край – чужина). Елементи фольклору (традиційні образи, постійні епітети, повтори та ін.).	<i>Антитеза, ліричний герой.</i>			Учень (учениця): <i>виразно читає твір поета в українських перекладах та іноземною мовою (за умови володіння нею); знаходить у поетичному тексті художні деталі, виявляє їх роль у розкритті картин природи, станів ліричного героя; виявляє окремі особливості художньої мови у творі (використання відповідних засобів – епітетів, метафор, повторів, тощо). вирізняє елементи фольклору (традиційні образи й символи, ознаки пісні).</i>
53.		1	Генрі Лонгфелло (1807-1882). «Пісня про Гайавату» (І розділ за вибором учителя). Міфи північноамериканських індіанців та їх втілення в поемі «Пісня про Гайавату». Елементи фольклору у творі (пісні, казки, легенди та ін.). Образ Гайавати. Ідеї миру, національного єднання, служіння народові.				Учень (учениця): <i>виразно читає твір поета в українських перекладах та іноземною мовою (за умови володіння нею); характеризує образ національного героя; визначає провідні теми, мотиви, ідеї твору; вирізняє елементи міфів і фольклору (традиційні образи, символи, сюжети, ознаки казки).</i>
54.		1	Джанні Родарі (1920-1980). «Листівки з вилами міст». Широта світу та його сприйняття ліричним героєм вірша. Листівки як символ широти світу і прагнення до його відкриття.				Учень (учениця): <i>виразно читає твір поета в українських перекладах; висловлює враження від прочитаного, а також емоції й почуття, що виникли від зустрічі з поезією.</i>

1	2	3	4	5	6	7	8
55.		1	Контрольна робота (комбінована).				Учень (учениця): демонструє рівень знань, умінь і навичок з теми.
56		1	Виразне читання вивчених напам'ять поетичних творів.				Учень (учениця): виразно читає напам'ять вивчені вірші; називає імена видатних українських перекладачів творів зарубіжних поетів, показує майстерність їхніх художніх перекладів, барви української мови.
			Тематичне оцінювання.				
57.		1	ОБРАЗ МАЙБУТНЬОГО В ЛІТЕРАТУРІ Рей Дуглас Бредбері (1920-2012). «Усмішка». Тривога за руйнування духовних цінностей в оповіданні «Усмішка».	Конфлікт. Погиблення поняття про фантастику.		Українські письменники- фантасти, їхні твори для дітей.	Учень (учениця): виразно читає текст і визначає головну думку прочитаного, підтверджує її прикладами, цитатами з тексту; характеризує образ майбутнього у творі.
58.		1	Образ Тома, його динаміка. Значення образу Джоконди для розкриття головної ідеї твору.				Учень (учениця): характеризує образ головного героя; встановлює сутність конфлікту поміж героєм і світом (Том і натовп).
59.		1	Роберт Шеклі (1928-2005). «Запах думки». Утвердження сили людської думки у творі. Духовне й фізичне випробування Кліві.				Учень (учениця): виразно читає текст і визначає головну думку прочитаного, підтверджує її прикладами, цитатами з тексту; характеризує образи головних героїв.
60.		1	Роздуми автора про майбутнє людини та людства. Гуманістичний зміст оповідання — віра в перемогу людського розуму.				Учень (учениця): встановлює сутність конфлікту поміж героєм і світом (Кліві і неземна цивілізація); характеризує образи майбутнього у творі; зіставляє персонажів фантастичних творів (Том і Кліві); називає твори сучасного мистецтва на тему майбутнього (кіно, живопис, музика тощо), зіставляє їх із творами Р. Бредбері й Р. Шеклі; висловлює свою думку щодо майбутнього людства, ролі літератури й мистецтва в майбутньому.
61.		1	Розв'язок мовлення. Відповіді на проблемні запитання.				Учень (учениця): розвиває вміння і навички писемного мовлення у процесі висловлення власної думки щодо прочитаного.

1	2	3	4	5	6	7	8
62.		1	СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА ЗРОСТАННЯ І ВЗАЄМИНИ ЗІ СВІТОМ (1-2 твори за вибором учнів і вчителя). Сучасна зарубіжна література. Урок-огляд.		Фентезі в різних видах мистецтва (література, кіно, живо- пис та ін.), комп'ютерних іграх тощо. Початкове увялення про категорію «художність» в оцінці тво- рів масового мистецтва.	Сучасна українська лі- тература для дітей і про дітей.	Учень (учениця): називає імена популярних сучасних письменників, їхні твори для дітей; визначає актуальні ідеї творів; розуміє значення категорії «художність» для оцінки творів масового мис- тцтва.
63.		1	Крістіне Неслінгер (нар. 1936). «Конрад, або Дитина з бля- шанки». Незвичайність образу Конрада, риси його характеру.	Поглиблення понять про повість.			Учень (учениця): розповідає про основні події сюжету твору, виокремлює кульмінаційні моменти.
64. 65.		2	Конрад і його становлення у світі.				Учень (учениця): визначає актуальні проблеми у творі, пов'язані із зростанням дитини, її взаєминами із колективом, світом дорослих; висловлює і пояснює свою точку зору щодо вчинків персонажів, їхніх стосунків; визначає жанрові ознаки повісті.
66.		1	Позакласне читання. Презентація улюблених творів сучасних письменників.				Учень (учениця): розповідає про свої улюблені твори сучасних письменників, виявляє в них актуальний зміст; порівнює образи дітей і підлітків у прочитаних упродовж року творах; називає своїх улюблених персонажів і висловлює власне ставлення до них.
67		1	Контрольна робота (тестові завдання). Образ майбутнього в літературі. Сучасна література.				Учень (учениця): демонструє рівень знань, умінь і навичок з теми.
68.		1	Підсумковий урок. Тематичне оцінювання.				

1	2	3	4	5	6	7	8
69. 70.		2	Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.				<p>Учень (учениця):</p> <p><i>знає</i> авторів і відомих українських перекладачів творів зарубіжних письменників, що вивчалися упродовж року;</p> <p><i>розкриває</i> ідейно-художній зміст, актуальність прочитаних творів, їх сюжетно-композиційні особливості, систему образів, жанрову своєрідність (окремих жанрів — оповідання, повість, роман, хайку, поема);</p> <p><i>знає визначення</i> основних літературознавчих понять, що вивчалися упродовж 5-6 класу, застосовує їх у процесі аналізу й інтерпретації текстів (окремих фрагментів і компонентів — образів, сюжетів та ін.);</p> <p><i>демонструє</i> вміння зіставляти оригінали й переклади творів (на окремих рівнях — тематики, проблематики, образів, сюжетів, мовних особливостей та ін.), а також порівнювати твори різних видів мистецтва;</p> <p><i>усвідомлює</i> взаємозв'язки української літератури з іншими літературами (на рівні окремих спільних рис міфології, жанрів (байка та ін.), тем (природа та ін.), образів (дітей та ін.) тощо).</p>

ВСТУП

ЛІТЕРАТУРА ЯК МИСТЕЦТВО СЛОВА. ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ

Що є мистецтво? Це могутній голос народу,
що лунає з уст вибраних умільців.

П. Загребельний

Висловлювання про мистецтво.

Слово — це найтонший різець... Вміти користуватися ним — велике мистецтво. (*В. Сухомлинський*)

Мистецтво доступно лише сильним. (*О. Блок*)

Художник творіннями своїми нікому нічого не доводить. Його завдання — зобразити емоції так, щоб їх відчули. (*О. Блок*)

Всьому потрібно вчитися. Мистецтво — не виняток. (*Б. Брехт*)

Уява важливіша, ніж знання. (*А. Ейнштейн*)

Художник повинен бути присутнім у своєму творі, як Бог у всесвіті: бути всюдисущим і невидимим. (*Г. Флобер*)

Словник

Мистецтво — це творче відображення дійсності, відтворення її в художніх образах.

Література (від лат. — буква) — один із видів мистецтва, що відображає дійсність у художніх образах і створює нову художню реальність; сприймання світу у словесних образах.

Мистецтво літератури відзначається універсальністю, бо поєднує в собі особливості різних видів мистецтва.

Література може розмежовуватися за змістом: художня, філософська, наукова, технічна тощо. Мета письменника, на думку Й.-В. Гете, «оволодіти всім світом і знайти йому вираження».

У мистецтві навколишній світ постає в художніх образах.

У широкому значенні література — це все написане, що має суспільне значення. А твори, які мають мистецьку вартість, естетичне значення, називають художньою літературою. Синонімом до терміна «художня література» є красне письменство.

Мета красного письменства, за Іваном Франком, — «викликати в душі читача живі образи тих людей чи речей, які нам малює поет, і ними будити ті самі чуття, які проймали душу самого поета в хвили, коли творив ті образи». Отже, образність у художньому творі — це сукупність почуттів (емоцій), захоплень, схвильованості автора. Висока ідея породжує глибокі почуття, під впливом яких і виникає художній образ.

Художній образ — узагальнена картина людського життя і навколишнього світу (людина, природа, предмет, подія, явище), втілена в індивідуальну мистецьку форму творчою уявою художника. Ця картина створюється за допомогою естетичного сприйняття, тобто з погляду прекрасного.

Вічні образи — образи літературних і міфологічних героїв, які переросли свою епоху і набули загальнолюдського значення (стали символами певних рис характеру, зовнішності та поведінки).

Про види мистецтва.

Музика. Вона завжди визнавалася надзвичайним видом мистецтва. Музика — вид мистецтва, який, відтворюючи дійсність, впливає на людину завдяки звуковим комплексам, що побудовані особливим чином. Відомий, наприклад, вислів Конфуція: «Якщо хочете дізнатися, як країною керують та яка у ній моральність, прислухайтесь до її музики». Л. Толстой про значення музики у житті людей: «Музика — найяскравіший доказ духовності нашого існування».

Театр. В. Гюго говорив: «Театр — країна дійсного: на сцені — людські серця, за лаштунками — людські серця, у залі — людські серця». О.І. Герцен вважав театр «вищою інстанцією для розв'язання життєвих питань». Таке суспільне значення театр мав з часу свого виникнення у Стародавній Греції, де громадяни у театральних виставах вирішували проблеми суспільної ваги.

Архітектура — вид мистецтва, твори якого є пам'ятками матеріальної та духовної культури людства. Архітектуру називають мистецтвом спорудження дахів, тому що основні архітектурні типи та стилі відрізняються характером покрівель, наприклад, купольна або стояково-балкова системи. Визначний архітектор ХХ ст. Ш. Корбюз'є з огляду на це назвав архітектуру «мистецтвом вписування ліній у небо».

Живопис. Великий живописець М. Ге говорив: «Живопис — не слово, у ньому зображена одна мить, але у цій миті повинно бути усе, а якщо цього немає — немає й картини». Це висловлювання підкреслює специфіку живопису — виду мистецтва, який здатний відтворити видиму реальність за допомогою кольору на двомірній поверхні. Психологи уподібнюють вплив живопису на людину впливу музики, оскільки в ньому відтворюється в одній миттєвості усе людське життя в усьому блиску кольору.

Леонардо да Вінчі називав живопис божественним мистецтвом.

Запитання і завдання.

1. Як ви розумієте значення слова «мистецтво»? Які види мистецтва ви знаєте?

2. Чи всі види мистецтв виникли одночасно? Назвіть найдавніші і найсучасніші види мистецтва. Які з них вас найбільше приваблюють? Чому?

3. Що об'єднує усі види мистецтва?

4. Чи погоджуєтесь ви зі словами О. Довженка, який писав, що мистецтво, в якому немає краси, погане мистецтво: «Якщо вибирати між красою і правдою, — писав він, — я вибираю красу. У ній більше глибокої істини, ніж у одній лише голій правді. Істинне тільки те, що прекрасне. І коли ми не постигнемо краси, ми ніколи не зрозуміємо правди ні в минулому, ні в сучаснім, ні в майбутньому?»

5. Спробуйте довести, що література — це мистецтво універсальне.

МІФИ НАРОДІВ СВІТУ

ГРЕЦЬКІ МІФИ Міф про Прометея

I. Бесіда за змістом міфу.

1. Що ми дізнаємося з міфу про життя давніх людей?
2. Хто такий Прометей? Як склалася доля його сім'ї?
3. Чому Прометей допоміг Зевсу здобути владу?
4. Доведіть, що Прометей — титан з великим, благородним серцем.

Що він зробив для людей?

5. Чому виник конфлікт між Зевсом і Прометеєм?
6. За що і як Зевс покарав останнього з роду титанів?
7. Чому Зевсу вдалося приборкати Прометея?
8. Яка основна думка міфу? Що дав Прометей людству?
9. У чому загальнолюдське значення подвигу титана?
10. Про яких людей говорять: «у їхніх серцях палає іскра Прометеевого вогню»?
11. У чому, на вашу думку, головна заслуга Прометея перед людьми?
12. Чому образ Прометея називають вічним?

II. Розмістіть пункти плану в логічній послідовності.

1. Життя людей на землі за сивої давнини.
2. Історія роду титана Прометея.
3. Прометей — титан з великим, благородним серцем. Допомога смертним.
4. Угода між богами і людьми.
5. Покарання людей.
6. Повернення вогню людям.
7. Гнів всевладного Зевса. Страшна кара.
8. Історія Іо.
9. Таємниця Прометея.
10. Нескорений титан.
11. Звільнення героя-тираноборця.
12. Увічнення Прометея. (Безсмертний Прометей.)

III. Розкрийте символічне значення образів, понять.

1. Прометей.
2. Вогонь Прометея.
3. Серце Прометея.

IV. Підберіть епітети для характеристики Зевса і Прометея.

Доведіть, що Зевс — утілення зла, а Прометей — добра.

V. Складіть анкету літературного героя (Прометея).

VI. Складіть сенкан «Прометей».

VII. Літературний диктант (за змістом міфу про Прометея).

I варіант

1. Верховний бог у давніх греків.
2. Богиня справедливості і правосуддя.
3. Ім'я дружини верховного бога.
4. Священна гора давніх греків (місце перебування богів).
5. Бог-митець, бог-коваль.
6. Титан з великим, благородним серцем.
7. Вірні слуги Зевса.
8. Богиня мудрості, дочка Зевса.

9. Брат Прометея, який тримає на собі усе небесне склепіння.
10. Царство мертвих.
11. Син Пелея і Фетіди.
12. Герой, який визволив Прометея.

Відповіді: 1. Зевс. 2. Феміда. 3. Гера. 4. Олімп. 5. Гефест. 6. Прометей. 7. Сила, Влада. 8. Афіна Паллада. 9. Атлант. 10. Аїд. 11. Ахіллес. 12. Геракл.

II варіант

1. Давня Греція.
2. Давні греки.
3. Ім'я батька Прометея.
4. Ім'я німфи, яка була покарана за свою балакучість.
5. Назва безодні у давніх греків.
6. Гора, на якій жили боги.
7. Назва гір, де був покараний Прометей.
8. Бог торгівлі і ремісництва, вісник богів.
9. Ім'я білої телиці, яка колись була дівчиною.
10. Те, у чому Зевс відмовив смертним.
11. Найславетніший з-поміж грецьких героїв.
12. Що носять смертні люди на згадку про Прометея?

Відповіді: 1. Еллада. 2. Елліни. 3. Іанет. 4. Атлант. 5. Тартар. 6. Олімп. 7. Кавказ. 8. Гермес. 9. Іо. 10. Вогонь. 11. Геракл. 12. Каблучки, персні.

VII. Випереджальні завдання.

1. З'ясуйте, які письменники (у тому числі й українські) зверталися до образу Прометея у своїх творах.
2. Підготуйте повідомлення «Образ Прометея у музиці, скульптурі, образотворчому мистецтві». Скористайтесь інтернет-ресурсами.

Дедал та Ікар

I. Складання плану міфу.

1. Дедал — великий митець, різьбяр і будівничий.
2. Смерть талановитого Талоса, учня Дедала.
3. Вигнання митця з Афін.
4. Життя на острові Кріт. Єдина розрада і втіха — мистецтво.
5. Туга за батьківщиною.
6. «Треба навчитись літати у птахів!»
7. Безстрашний політ.
8. Загибель Ікара.
9. На острові Сицилія. Розквіт Таланту.
10. Повернення на рідну землю.

II. Запитання і завдання.

1. Розкажіть про життя Дедала в Афінах. Доведіть, що він дійсно був великим митцем.
2. За що афіняни вигнали Дедала з міста? Чи справедливе це покарання?
3. Складіть список витворів мистецтва, які прославили майстра на острові Кріт. Який з них, на вашу думку, найбільш геніальний?
4. Чому цар Мінос не відпустив Дедала на батьківщину?
5. Який вихід знайшов майстер?
6. Як загинув Ікар? Чому він забув настанови батька?
7. Як склалася доля митця після загибелі сина?
8. Яка основна думка твору?
9. Чому втіленням одвічної мрії людства про крила став не Дедал, великий майстер, а Ікар, неслухняний завзятий хлопець?
10. Як люди вшанували пам'ять про Ікара?

III. Знайдіть «зайве». Обґрунтуйте свій вибір.

1. Крила, Лабіринт, Дедал, циркуль, штучне озеро.
2. Талос, дерев'яні ляльки, гончарський круг, пилка, циркуль.
3. Мінос, Лабіринт, Мінотавр, Афіни, Кріт.
4. Пір'я, віск, крила, глина, мотузка.
5. Сицилія, Кокал, мушля, Дедал, Ікар, Мінос.

IV. Складіть сенкани «Дедал», «Ікар».

V. Шкала думок (міні-дискусія).

— Проаналізуйте настанову, яку давав Дедал Ікарові: «Не можна підійматися дуже високо, сину, бо сонце там палюче, воно розтопить віск — і пір'я розсиплеться. А низько над морем теж не лети, щоб хвилі не намочили тобі крил. Треба триматися середини, запам'ятай це, Ікаре, тільки середини. Будь слухняний, не шукай власної дороги, а лети просто за мною».

- Чи варто було Ікару прислухатись до поради батька?
- Чи можна це повчання (останню його частину) вважати універсальним на всі випадки життя?
- А може, все-таки варто шукати власну дорогу?

Деметра і Персефона

I. Запитання і завдання.

1. Чи сподобався міф? З якими новими героями ви познайомились?
2. За що смертні люди шанували богиню родючості Деметру?
3. Що сталося на острові Тринакрія? (Тринакрія — давня назва острова Сицилія).
4. Розкажіть, як Деметра шукала свою дочку Персефону.
5. Прочитайте про те, як горе Деметри стало горем для всієї природи. Про що це свідчить?
6. Чому Зевс вирішив повернути Кору на землю?
7. Як пояснюють давні люди зміну пір року?
8. Передайте зміст фантастичних перетворень, які зустрічаються в міфі?

II. Уважний читач.

Закінчіть речення, вставте пропущені слова.

1. «Деметра жила на захмарному ..., але більше любила ходити по ...».
2. «Деметра часто брала із собою свою дочку Персефону, чи, як звала її змалечку, ...».
3. «Коні мчали золоту ..., а на ній стояв убраний у чорне сам ..., володар підземного царства».
4. «А далі ясніла поляна, всяяна барвистими ...».
5. «Так блукала вона ... днів і ... ночей».
6. «І підступний Аїд звелів покласти біля Кори великий стиглий ...».
7. «— Персефона не зостанеться на землі, я ж бо сам бачив, як вона скуштувала нашої їжі — кілька».
8. «Аскалаф обернувся на лиховісного нічного птаха ...».
9. «Враз він (Аскалаб) увесь узявся плямами, руки його поробилися лапами, хлопець став меншати, меншати і в усіх на очах ... гульткнув у траву».
10. «Він послав свою вісницю Ірїду сказати ..., щоб вона поверталася на високий ...».
11. «Зевс розсудив так: дві третини року Персефона буде ..., а третину ...».
12. «А на землі в цей час сумує за дочкою ..., і з нею сумує ...».

III. Випишіть імена богів, які зустрічаються у міфі, поясніть їх статус.

Підсумкові завдання за темою «Грецькі міфи»

I. Упізнай героя.

I варіант

1. «Висока, ясночола, у вінку із золотого колосся й червоних маків, встигала вона скрізь, пильнуючи, чи добре вродило в полі, чи гарно ліс зеленіє і чи соковита трава на пасовиськах». (*Деметра*).
2. «Дівчина гралася на зелених луках та милувалася квітами і сама була наче пуп'янок, що от-от пишно розквітне». (*Персефона*).
3. «Він був кульгавий з дитинства, бо колись розгнівався на нього Зевс і, схопивши малого за ногу, швиргонув геть з Олімпу». (*Гефест*).
4. «Колись вона була смертна дівчина, аргоська царівна, така гарна, що в неї закохався сам Зевс». (*Іо*).
5. «Він узяв із божественного вогнища невеличку іскру, сховав її у порожній очеретині та й приніс людям на землю». (*Прометей*).
6. «Гірко плачучи, просила вона Прометея помиритися із Зевсом». (*Феміда*).
7. «Вродливий, ставний юнак, що звик викликати дівочий захват, нікого не любив і нехтував великим даром золотої Афродіти — коханням». (*Нарцис*).
8. «Вона так тяжко страждала, що худла й худла, аж поки zostалися в неї самі кістки та голос». (*Ехо*).
9. «... співав же він так, що зачаровував навіть диких звірів, а дерева і скелі підступали ближче послухати той спів». (*Орфей*).
10. «Її тиха бліда тінь наблизилася поволі, ніби долаючи тяжкий біль». (*Еврідіка*).
11. «Він зводив великі палаци і храми, що вражали всіх своєю стрункою будовою, а для тих палаців і храмів сам різьбив із дерева постаті безсмертних богів...» (*Дедал*).
12. «Почуття лету, дивовижне, незнане, сповнило його душу неймовірною радістю». (*Ікар*).

II варіант

1. «Жив він самотньо, родини не мав і навіть не думав одружуватись, бо гордував жінками». (*Пігмаліон*).
2. «Нарешті сніжно-біла статуя готова. Якої дивної вроди в неї обличчя, яке високе чоло, які очі вимовні!» (*Галатей*).
3. «Дівчина гралася на зелених луках та милувалася квітами і сама була наче пуп'янок, що от-от пишно розквітне». (*Персефона*).
4. «...мав благородне, велике серце, він перший зглянувся на людей, навчив їх будувати світлі житла, плавати на човнах, напинати вітрила, полювати лісову звірину, приручати тварин». (*Прометей*).
5. «Темно-синій хітон у неї подерся, червоні маки зів'яли, золоте колосся погубилося, а довгі коси взялися памороззю-сивиною». (*Деметра*).
6. «Ніхто в світі ще не порушував так зухвало його заборони, ніхто не насмілювався повставати проти нього, батька всіх безсмертних і смертних». (*Зевс*).
7. «Був то погляд не скривдженої дитини, а владарки підземного світу, страшний, нищівний погляд...» (*Персефона*).
8. «Вродливий, ставний юнак, що звик викликати дівочий захват, нікого не любив і нехтував великим даром золотої Афродіти — коханням». (*Нарцис*).
9. «...співав же він так, що зачаровував навіть диких звірів, а дерева і скелі підступали ближче послухати той спів». (*Орфей*).
10. «Він зводив великі палаци і храми, що вражали всіх своєю стрункою будовою, а для тих палаців і храмів сам різьбив із дерева постаті безсмертних богів, такі гарні, що потім люди століттями дбайливо їх зберігали» (*Дедал*).
11. «Її тиха бліда тінь наблизилася поволі, ніби долаючи тяжкий біль». (*Еврідіка*).

12. «Кмітливий, вправний і дужий, ... напрочуд швидко перевершив усіх своїх учителів». (*Геракл*).

II. Упізнай твір за уривком.

1. «А громовладний Зевс і далі не зважав на людей. Зате його сини й дочки — молоді боги, що безжурно жили на Олімпі, — зацікавилися тими дрібними істотами, які сновигали десь далеко вниз, на землі. Знічев'я безсмертні навіть взялися допомагати людям, навчати ремесел і хліборобства, але за те зажадали від них великої шани і багатих дарів». (*«Прометей»*).

2. «Колись Ехо була балакуча, завзята, вона найкраще за всіх уміла забалакати сувору Геру тоді, як Зевс веселився з її сестрами-німфами в лісі. Та врешті могутня богиня здогадалася про все і помстилась: вигадниця Ехо назавжди втратила власну мову і тільки повторювала слова, що чула від інших». (*«Нарцис»*).

3. «Туди, де кінчається пустельна країна диких скіфів і велично здіймається до неба бескеття Кавказу, Сила і Влада привели непокірного титана, а за ними шкутильгав бог Гефест». (*«Прометей»*).

4. «Зрозумів Зевс, як підступно його одурено. В нестямі схопив він свою дочку Ату за руді коси та швиргонув геть з Олімпу на землю, заборонивши повертатись назад до богів. Відтоді й живе богиня ошуканства Ата на землі, серед смертних людей, засліплюючи їм очі й розум». (*Міф про Геракла*).

5. «Усі померлі тихо плакали, розчулені його великим горем. Навіть Тантал кинув даремно ловити спраглими вустами зрадливу хвилю, навіть Данаїди перестали наповнювати водою бездонну амфору. Вперше тоді у богинь кривавої помсти, суворих Еріній, потекли важкі сльози з очей, а сірі вужі — їхні коси — перестали сичати». (*«Орфей і Еврідіка»*).

6. «Ніхто не впізнав би тепер у ньому того гордого, самовпевненого юнака, що жорстоко зневажав дівоче кохання. Ніхто не впізнав би, та впізнала його бідна Ехо. Знесилена з горя, ледве жива, добулася вона сюди, зачувши голос коханого, і причаїлася за деревами». (*«Нарцис»*).

7. «Побоюючись, щоб хлопець ще чогось не накоїв, Амфітріон послав його в гори до пастухів, що пасли на полонині великі отари. Тут, на привіллі, Геракл ріс і вбивався в силу, наче молодий дубок». (*Міф про Геракла*).

8. «Митець знав, що Мінос ніколи його не відпустить і що ніхто, боячись царського гніву, не допоможе йому втекти, а варта впіймає і приведе назад до палацу». (*«Дедал та Ікар»*).

9. «А похмурий Аїд і не зауважив, як щось його ніби вжалило в серце. Він задивився на дівчину, майже дитину, що рвала в лузі квіти і сама була наче квітка. Ще дужче зашеміло Аїдові серце, і тоді він уперше відчув, що є на світі кохання». (*«Деметра і Персефона»*).

10. «Він ішов попереду, і тіні померлих, наче сивий туман, розступалися перед сміливцем. Ось уже проминули вони долину, де ростуть білі квіти забуття асфоделі, перепливли на Хароновім човні через Стікс і ступили на стежку, що круто спиналася вгору до вже недалекого краю землі». (*«Орфей і Еврідіка»*).

11. «А наступного дня, щойно ясне сонце виринуло з далеких глибин океану, вони знялись у безхмарну блакить. Ніхто у царському палаці того не бачив». (*«Дедал та Ікар»*).

12. «Чорний, жахливий час настав для людей. Марно орали вони землю, марно кидали в неї зерно — воно не сходило, земля перестала родити і стояла суха, потріскана. Пов'яли квіти, пожовкли зелені луки, дерева сумно простягали до неба посохлі гілки, наче благали в богів милосердя. Все менше ставало води в річках, повисихали чисті джерела, життя на землі ніби завмерло». (*«Деметра і Персефона»*).

III. Літературне доміно.

З'єднайте картки.

1. Деметра
2. Феміда
3. Аїд
4. Афродіта
5. Зевс
6. Гефест
7. Фетіда
8. Гермес
9. Персефона
10. Геліос
11. Ерот
12. Афіна Паллада

1. Богиня справедливості і правосуддя
2. Бог кохання, син Афродіти
3. Володар підземного царства
4. Богиня родючості
5. Бог-митець, коваль
6. Верховний бог, Громовержець
7. Дочка морського бога Неря, мати Ахіллеса
8. Дочка Деметри, володарка підземного царства
9. Бог Сонця
10. Бог торгівлі й ремісництва, вісник богів
11. Богиня мудрості, наук, мирної праці й переможної війни
12. Богиня кохання і вроди

IV. Знайдіть пару.

1. Дедал
2. Афродіта
3. Орфей
4. Зевс
5. Пігмаліон
6. Деметра
7. Аїд
8. Пелей

1. Еввідіка
2. Ікар
3. Адоніс
4. Гера
5. Галатя
6. Персефона
7. Персефона
8. Фетіда

V. Складіть міфологічний словник.

VI. Гра «Один проти всіх».

Діти ставлять запитання одному з однокласників:

- за змістом прочитаних міфів;
- за міфологічним словником.

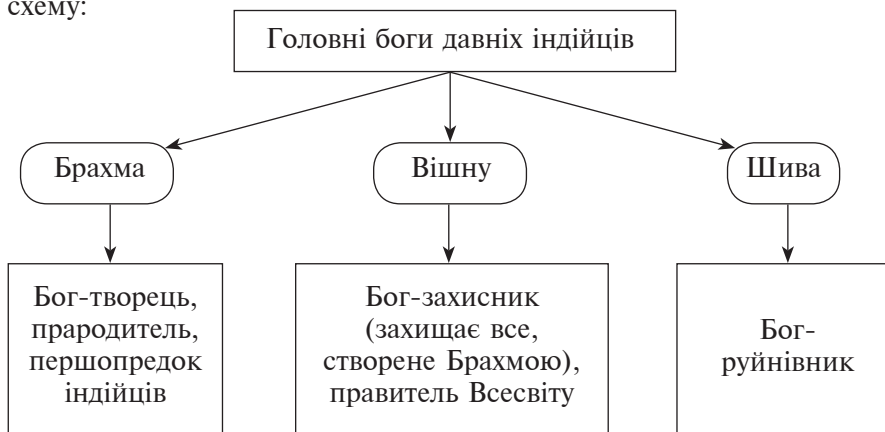
ІНДІЙСЬКІ МІФИ

Творення. Про створення ночі. Про золоті часи

I. Робота над змістом міфів.

1. Прочитайте міфи, перекажіть своїми словами, як давні індійці уявляли створення світу, походження неба і землі.

2. Назвіть наймогутніших богів індійської міфології. Складіть схему:

3. Чому серед головних богів бог-руйнівник? Хіба це логічно? *(Давні індійці вважали, що без руйнування немає творення).*
4. Як у міфі описано процес продовження роду Брахми?
5. Як звали перших людей?
6. Що стало причиною створення ночі?
7. Чому кажуть: «Чергування ночі і дня приносить забуття горя»?
8. Чому часи названі золотими? Доберіть синоніми до слова «золоті», виходячи зі змісту міфу.
9. Які мрії індійців покладено в основу міфу?

II. Додаткова інформація (за інтернет-виданнями).

1. Міф про золоті часи створено аріями, можливо, ще до вторгнення в Індію, коли вони вели кочовий спосіб життя і займалися скотарством. Серед них не було майнової нерівності і суспільного розшарування. Нащадки завойовників зберегли у фольклорних творах спогади про ті часи, назвавши їх золотими.

Складається цей міф лише з двох абзаців. Це, можливо, лише частина міфу, яка перекладена і представлена як увесь твір.

У міфі яскраво висловлено мрію про рівність усіх людей, незалежно від майнової, кастової та мовної відмінностей.

2. Міф про створення ночі вирізняється з-поміж інших експресивністю думки, інтелектуалізмом та значною художньою образністю. На відміну від інших, в тексті цього міфу є пряма мова. Нею граматично оформлено відповідь сестри померлого, роздуми богів, а також завершення міфу повчанням. Отже, в цьому художньому творі вже є часткова мотивація вчинків і психологічних станів персонажів. Це виняток із правила. У міфах взагалі розповідь ведеться описово, зазвичай від третьої особи, а дії та стани героїв не вмотивовуються через емоції та почуття.

У цьому міфі є достатньо сполучників сурядності, що уповільнює темп розповіді і надає творові поважності й урочистої монументальності.

3. Особливості індійських міфів:

- лаконізм і змістовність;
- небагатослівність і стисла художність;
- міфічна дійсність існує ідеально поза земним світом, у чому вбачається ще одне ствердження світобудови з усталеним розмежуванням прошарків.

І навіть якщо у міфах діють люди та звичайні тварини, їх віднесено до вигаданої обстановки. Серед тварин індійці також виділяють святих (корова).

Для порівняння: грецькі міфи ближчі до художньої літератури, а індійські — до фольклору народів, які перебувають на первісному етапі розвитку.

III. Словник.

- Індуїзм (брахманізм) —
- Карма —
- Каста —
- Дхарма —

ЕГИПЕТСЬКІ МІФИ

Ра та Апоп

I. Цікава інформація.

1. У єгипетській міфології є кілька здогадок про походження світу.

Згідно з одним із міфів світ створила із вод безмежного океану богиня війни і мисливства Нейт. Вона створила богів, давши їм імена, і, прийнявши подобу корови, народила всесильного Ра. Він з'явився на світ із яйця, а вилупившись, був засліплений світлом і закричав; із сліз Ра виникли люди.

За іншою версією про створення світу, спочатку був чорний і безмежний океан на ім'я Нун. Із цього водяного хаосу, який таїв у собі елементи життя, виник перший бог — Ра, який створив сам себе. Від подиху Ра народився бог повітря Шу, а із слини — богиня вологи Тефнут.

Ра примусив води Нун відступити і створив першу твердь. Потім він «здумав у серці своєму весь світ», викликав із хаосу рослини, птахів і тварин, промовив їхні імена — і вони з'явилися на світ. У Шу і Тефнут народилися син Геб (земля) і дочка Нут (небо), дітьми яких стали зірки. Але Геб посварився зі своєю дружиною Нут через те, що вона кожного ранку поїдала своїх дітей, а ввечері народжувала їх знову. Довелося тоді Шу втрутитися і роз'єднати їх. Він залишив Геба внизу, а Нут підняв догори: «Віднині Нут буде небом, а Геб — землею, і вам ніколи більше не зійтись...»

2. Ра у єгипетській міфології — бог сонця, найголовніший (верховний) бог.

У Ра було три іпостасі: Хепрі — сонце, що сходить (символ — жук скарабей), Ра — полудневе сонце (символ — сонячний диск) і Атум — сонце, що заходить (символ — старець, який спирається на костур).

Кожного вечора, коли сонце досягає західного піка гори Ману, богиня неба Нут ковтає його, після чого воно в нічній барці пливе підземним світом (потойбіччям). Там сонцю доводиться битися з чудовиськами на чолі з Апопом — величезним змієм, уособленням сил мороку і зла. У найтемніший час перед світанком Апоп починає вирішальний поєдинок з Ра, і кожну ніч Ра в подібні рижого кота відрізає змієві голову. На світанку Нут, мати всього суцього, знову народжує сонце на сході, і воно в денній барці пливе по небу до самих сутінок, а Апоп чекає в підземному світі. Якщо змії коли-небудь переможе Ра, сонце більше не зійде. Але разом з іншими світлими богами Ра перемагає. Щоденне помирання і відродження сонця символізувало воскресіння людини в царстві мертвих. В епоху Середнього царства видимий бог Ра був ототожнений з невидимим Апопом і Амон-Ра пошановувався як цар усіх богів.

3. Апоп (за єгипетською міфологією) — уособлення всього злого, поганого, ненависного і страшного. Згідно із переказом єгипетський бог Апоп щонаочі випиває з Нілу усю воду, щоб світлий бог Ра застряг серед мулу на своєму човні. Єгиптяни, щоб показати усю свою відразу до Апопа, зображували його у вигляді жадливої змії і наділяли усіма найжахливішими якостями, які тільки існують.

Між Апопом і Ра постійно йде боротьба, і не на життя, а на смерть. Тому так багато малюнків, на яких зображені сцени битви між цими богами. У боротьбі зі Злом, тобто Апопом, богами Ра допомагають інші боги.

Навіть Сет, який вважається богом п'їтьми і чорноти, допомагає побороти лиховісного змія. Єгипетські боги Апоп і Сет — це дві міфічні істоти, які загрожують стабільності усього суцього, тому з ними в постійній конфронтації боги Добра і Світла. Але єгипетський бог Апоп вічний — адже він з'явився із всесвітнього хаосу, з вічності, ні з чого, тому і на Землі він залишиться навіки, живлячись результатами своїх руйнувань і продовжуючи сіяти вселенський жах.

Своєю зразково поведінкою, читанням псалмів, благочестивими думками люди можуть допомогти богам здолати зло. Єгипетський бог Апоп з'явився в міфології порівняно недавно — вже після початку будівництва пірамід.

Особливість культу Апопа в тому, що єгиптяни не поклонялися йому, а створювали ритуали на захист проти нього. Розроблені ритуали і магичні заклинання згадуються в Текстах пірамід, Книзі мертвих, Текстах Саркофагів.

II. Запитання і завдання.

1. Кого в єгипетській міфології називають творцем світу?
2. Як єгиптяни уявляли появу богів і походження людей?
3. Назвіть відомих вам єгипетських богів, складіть словничок.
4. Розгляньте малюнки до єгипетських міфів? Якими єгиптяни уявляли богів? *(Більшість богів мали декілька імен і зображувались як у вигляді людини, так і у вигляді тварини).*
5. Яке місце в єгипетській міфології займає Ра?
6. У яких трьох іпостасях з'являється бог Ра?
7. Який бог у єгипетській міфології протистоїть Ра? Чому між ними точиться постійна боротьба? *(Це боротьба світла і темряви, добра і зла).*
8. Як єгиптяни зображували Апопа, якими якостями наділяли? Чому?
9. Порівняйте із зображенням Ра.
(Світлий образ, світлі справи:
 - *зображувався у вигляді сокола (або у вигляді людини з головою сокола), що тримає сонячний диск, у вигляді сяючого сонячного диска;*
 - *під час подорожі Ра по небу його супроводжують інші боги, які стежать за дотриманням порядку, захищають божественні закони;*
 - *Ра ж, оглядаючи землю зі своєї барки, карає винних і нагороджує гідних).*
10. Як давні єгиптяни пояснювали сонячні затемнення? *(Сонячне затемнення ставалося тоді, коли гігантський змій Апоп нападав на сонце).*
11. Чому у міфах різних народів повторюються одні і ті ж мотиви і теми, зустрічаються подібні образи? *(У першу чергу це пояснюється одвічним прагненням людей осягнути таємницю життя і смерті, добра і зла, дати відповіді на найважливіші питання буття: «Як виник світ?», «Звідки ми походимо?», «Задля чого живемо?»).*

МУДРІСТЬ БАЙКИ

Здається, байка просто бреше,
А справді — мудру правду чеше.

Л. Глібов

В Езопа вчиться, добрі люди.

Федр

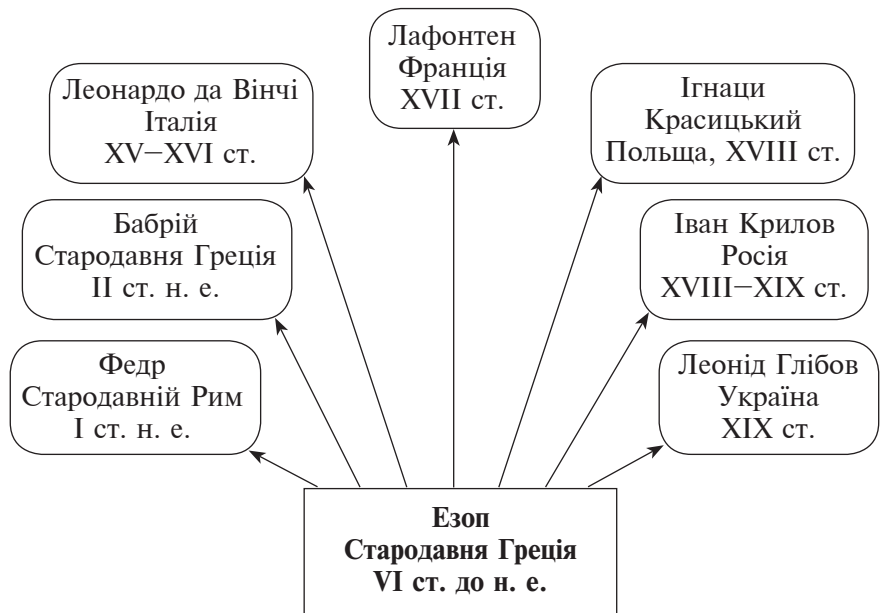
I. Продовжіть речення.

1. Байка — це...
2. Ознаки байки — ...
3. Алгоритм — це...
4. «Езопова мова» — це...
5. Мораль — це...

II. Дайте відповіді на запитання.

1. Хто такий Езоп? Коли жив? Чим прославився?
2. З якими героями ви зустрілись у байках Езопа? Що вони символізують?
3. На кого більше схожі герої байок Езопа — на тварин чи на людей? Відповідь обґрунтуйте.
4. Чому байки Езопа такі популярні? Чому сюжети його творів використовували і використовують байкарі різних країн світу?
5. Яких байкарів ви знаєте?
6. Назвіть українських письменників, які склали свої байки за зразками давніх Езопових. (*Григорій Сковорода, Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка, Леонід Глібов, Остап Вишня, Степан Олійник, Микола Годованець, Анатолій Гарматюк та ін.*)

III. Прокоментуйте схему.

IV. Заповніть таблицю.

Назва байки Езопа	Мораль (цитата)	Що засуджує автор?
«Лисиця і виноград»		
«Вовк і Ягня»		
«Крук і Лисиця»		
«Мурашки й Цикада»		

V. Прочитайте байки І. Крилова, зробіть їх аналіз, заповніть таблицю.

Назва байки	«Вовк і Ягня»	«Квартет»	«Бабка й Муравель»
Дійові особи			
Про яку подію розповідається			
Мораль			
Що засуджує байка?			

VI. Порівняйте байки Езопа та І. Крилова.

Езоп	«Вовк і Ягня»	І. Крилов
Спільне	Відмінне	
«Мурашки й Цикада»	«Бабка й Муравель»	
Спільне	Відмінне	

VII. Порівняйте байки Езопа та Л. Глібова.

Езоп	«Вовк і Ягня»	Л. Глібов
Спільне	Відмінне	
«Мурашки й Цикада»	«Коник-стрибунець»	
Спільне	Відмінне	

VIII. Запитання і завдання.

1. Що спільного між рядками? Чим вони відрізняються? Звідки ці рядки? (Авторів можна не називати).

- «Байка доводить, що навіть справедливий захист не має сили для тих, хто заповзвся чинити кривду». (Езоп);

- «Про людей говориться тут, які пригнічують невинність, придумавши докази». (*Федр*);
- «У сильного безсилий винен завсігди». (*І. Крилов*);
- «На світі вже давно ведеться,
Що нижчий перед вищим гнеться,
А більший меншого стусає та ще й б'є —
Затим що сила є». (*Л. Глібов*)

Ці рядки — мораль байки «Вовк і Ягня». У Езопа і Федра, як бачимо, говориться про людей, які чинять несправедливість. І таким може бути кожен, незалежно від соціального статусу.

У Крилова вже є натяк на соціальні стосунки у суспільстві, поділеному на сильних і слабких, багатих і бідних.

У Глібова теж засуджується світ, де більший, сильніший принижує меншого, слабкого.

2. Висновком якої байки могли б бути такі прислів'я:

- «Іде зима, а кожуха нема»;
- «Зима питає, де літо було»;
- «Готуй воза взимку, а сани влітку»?

3. Хто найчастіше виступає героями байок Езопа, Крилова, Глібова? Які людські якості втілені в цих алегоричних образах?

Вовк — ...

Лисиця — ...

Крук — ...

Ягня — ...

Лев — ...

Ведмідь — ...

Мурашка — ...

Цикада — ...

Осел — ...

Соловей — ...

Бджола — ...

Шершень — ...

4. Доповніть назви байок.

«Лебідь, ... »

«Вовк і ... »

«Лисиця і ... »

«Слон і ... »

«Крук і ... »

«Бабка й ... »

ІХ. Творчі завдання.

1. Складіть власну байку (прозою чи у віршованій формі) за одним із сюжетів Езопа.

2. На титульній сторінці четвертого (1845 р.) видання байок І. Крилова художник зобразив сфінкса, пронизаного списом, ліру і сову. Розгадайте задум художника. Які особливості байки передані цими символами?

3. Напишіть міні-твір «Чому байки популярні і в наш час?».

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

МІФИ НАРОДІВ СВІТУ. МУДРІСТЬ БАЙКИ

I варіант

I рівень (3 бали)

Оберіть правильний варіант відповіді.

1. Творець світу в єгипетській міфології:
А Шу;
Б Нут;
В Ра;
Г Геб.
2. Верховний бог у давньогрецькій міфології:
А Уран;
Б Зевс;
В Гермес;
Г Кронос.
3. Вкажіть рядок, у якому перелічено лише індійських богів:
А Шу, Тефнут, Нут, Геб;
Б Афродіта, Аїд, Деметра, Афінa;
В Шива, Адіті, Вішну, Індра;
Г Білобог, Чорнобог, Сокіл-Род.
4. Про кого йде мова: «Він некрасивий, але вищий за красенів»:
А Бабрія;
Б Езопа;
В Л. Глібова;
Г Ш. де Лафонтена?
5. Укажіть персонажа байок, який є алегорією сили, жорстокості, нахабства:
А Лисиця;
Б Вовк;
В Крук;
Г Осел.
6. Визначте, в якій байці йдеться про нерозважливість, про яку згодом доводиться шкодувати:
А «Вовк і Ягня»;
Б «Мурашки й Цикада»;
В «Квартет»;
Г «Крук і Лисиця».

II рівень (3 бали)

Оберіть правильний варіант відповіді.

1. Байка — це:
А невеликий розповідний прозовий твір про одну або кілька подій із життя персонажа;
Б невелике, переважно віршоване оповідання повчального змісту, героями якого виступають люди, тварини, рослини чи предмети;
В твір із захоплюючим сюжетом;
Г великий за обсягом і складний за будовою прозовий твір.
2. Виберіть неправильне твердження.
Міфологія — це:
А наука про міфи;
Б сукупність міфів певного народу;
В сукупність творів із захоплюючим сюжетом;
Г система фантастичних уявлень предків про світ і світобудову.

3. Виберіть неправильне твердження.

До жанру байки належить:

- А «Лисиця і виноград»;
- Б «Квартет»;
- В «Лернейська гідра»;
- Г «Бабка і Муравель».

III рівень (3 бали)

1. Установіть відповідність між цитатою і персонажем.

1. «А співав він так, що зачаровував навіть диких звірів, а дерева і скелі підступали ближче послухати той спів».	А Прометей
2. «Вродливий, ставний юнак, що звук викликати дівочий захват, нікого не любив і нехтував великим даром золотої Афродіти — коханням».	Б Ікар
3. «Він узяв із божественного вогнища невеличку іскру, сховав її у порожній очеретині та й приніс людям на землю».	В Орфей
4. «Почуття лету, дивовижне, незнане, сповнило його душу неймовірною радістю».	Г Нарцис

2. Установіть відповідність між іменами богів та їх статусом.

1. Персефона	А Володар підземного царства
2. Афродіта	Б Богиня кохання і краси
3. Аїд	В Верховний бог, Громовержець
4. Зевс	Г Дочка Деметри, володарка підземного царства
	Г Бог кохання, син Афродіти

3. Знайдіть «зайве слово», обґрунтуйте свій вибір.

Крила, лабіринт, Дедал, храми, циркуль.

IV рівень (3 бали)

Дайте відповідь на запитання (на вибір).

- Хто з міфічних героїв вразив вас найбільше? Чим саме?
- Який міф вам найбільше запам'ятався? Над чим примусив замислитись?

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

МІФИ НАРОДІВ СВІТУ. МУДРІСТЬ БАЙКИ

II варіант

I рівень (3 бали)

Оберіть правильний варіант відповіді.

1. Творець світу в індійській міфології:
А Адіті;
Б Вішну;
В Індра;
Г Брахма.
2. Батько богів у єгипетській міфології:
А Нун;
Б Ра;
В Геб;
Г Шу.
3. Вкажіть рядок, у якому перелічено лише давньогрецьких богів:
А Нут, Ра, Нун, Тefнут;
Б Білобог, Чорнобог, Сокіл-Род;
В Аїд, Зевс, Гефест, Гера;
Г Вішну, Брахма, Шива, Лакшми.
4. Визначте, кого вважають основоположником жанру байки:
А І. Крилова;
Б Федра;
В Езопа;
Г Л. Глібова.
5. Назвіть персонажа байок, який є алегорією хитрості, підлестливості, лицемірства:
А Вовк;
Б Цикада;
В Лисиця;
Г Мурашка.
6. Назвіть байку, із якої випливає мораль: «У сильного безсилий винен завсіди»:
А «Крук і Лисиця»;
Б «Квартет»;
В «Лисиця й виноград»;
Г «Вовк і Ягня».

II рівень (3 бали)

Оберіть правильний варіант відповіді.

1. Алегорія — це:
А таке зображення життя, що таїть у собі прихований зміст;
Б художній засіб, за допомогою якого узагальнене поняття розкривається через конкретний образ;
В протиставлення явищ, понять, почуттів, думок, характерів;
Г художній засіб, за допомогою якого через образи тварин, рослин або предметів відображено риси людських характерів.
2. Міф — це:
А розповідь про вигадані фантастичні події;
Б оповідь про явища природи і надприродні сили, про богів, героїв;
В історична розповідь про минуле;
Г розповідь, у якій часто пояснюється походження світу і життя на Землі.

3. Виберіть неправильне твердження.

До жанру байки належить:

А «Мурашки й Цикада»;

Б «Вовк і Ягня»;

В «Крук і Лисиця»;

Г «Немейський лев».

III рівень (3 бали)

1. Установіть відповідність між цитатою і персонажем.

1. «Матір'ю його була велика Феміда,
а батько — Іапет — належав до роду
могутніх титанів». А Деметра
Б Прометей
В Персефона

2. «Колись вона була смертна дівчина,
аргоська царівна, така гарна, що в неї
закохався сам Зевс». Г Іо
Г Геракл

3. «Наймогутніший грецький герой мав
трудне життя, сповнене великих тур-
бот, страждань і тяжкої виснажливої
праці».

4. «Висока, ясночола, у вінку із золотого
колосся й червоних маків...».

2. Установіть відповідність між іменами богів та їх статусом.

1. Геліос А Бог торгівлі і ремісництва, вісник богів

2. Деметра Б Бог-митець, бог-коваль

3. Гермес В Богиня справедливості і правосуддя

4. Гефест Г Бог Сонця

Г Богиня родючості

3. Знайдіть «зайве слово», обґрунтуйте свій вибір.

Пір'я, віск, крила, глина, мотузка.

IV рівень (3 бали)

Дайте відповідь на запитання (на вибір).

- Хто з міфічних героїв вразив вас найбільше? Чим саме?
- Який міф вам найбільше запам'ятався? Над чим примусив замислитись?

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

МІФИ НАРОДІВ СВІТУ. МУДРІСТЬ БАЙКИ

III варіант

I рівень (3 бали)

Оберіть правильний варіант відповіді.

1. У єгипетській міфології богом Сонця є:
А Зевс;
Б Ра;
В Апоп;
Г Брахма.
2. Прометея прикував до скелі:
А Геракл;
Б Арес;
В Гефест;
Г Гермес.
3. Міф — це ...
А розповіді про вигадані, фантастичні події;
Б розповідь-пояснення світу, природи, людини, суспільства;
В історично точна розповідь про минуле.
Г алегорична, повчально-гумористична чи сатирична розповідь.
4. І.А. Крилов жив у:
А XVII–XVIII ст.;
Б XVIII–XIX ст.;
В XIX ст.;
Г XX ст.
5. Цитата: «Я без біди літо ціле проспівала» належить:
А Бабці;
Б Мартишці;
В Лисиці;
Г Мурашці.
6. Яка байка починається словами: «У сильного безсилий винен завжди»:
А «Квартет»;
Б «Вовк і Ягня»;
В «Крук і Лисиця»;
Г «Бабка і Муравель»?

II рівень (3 бали)

1. Установіть відповідність між цитатою та персонажем:

1. «Ніхто не впізнав би тепер у ньому того гордого, самовпевненого юнака, що жорстоко зневажав дівоче кохання».	А Прометей;
2. «Її тиха бліда тінь наблизилася поволі, ніби долаючи тяжкий біль».	Б Нарцис;
3. «Він зводив великі палаци і храми, що вражали всіх своєю стрункою будовою...»	В Еврідика;
4. «...мав благородне, велике серце, він перший зглянувся на людей, навчив їх будувати світлі житла, плавати на човнах, напинати вітрила, полювати лісову звірину, приручати тварин».	Г Геракл;
	Г Дедал.
2. Продовжіть речення.
Байки — це...

